

19.04.2016

Звернення Загальних зборів Національної академії наук України до Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України

Шановний пане Президенте, шановні народні депутати, члени уряду!
([Голос України](#)).

Вважаємо за свій обов'язок звернутися до вас і сподіваємося-таки бути почутими, доки ще не запізно. Ми вкрай стурбовані надзвичайною ситуацією, яка склалася у вітчизняній науковій сфері і може призвести до втрати Україною свого наукового потенціалу та, як наслідок, суспільної деградації.

Країна, яка не опікується розвитком своєї науки, не має майбутнього та приречена опинитися на узбіччі цивілізації. Це – факт, визнаний у сучасному світі. Натомість, хоч як прикро констатувати, впродовж усього часу незалежного існування України наука ніколи не була серед числа державних пріоритетів. Достатньо сказати, що через незадовільні умови праці та – з огляду на це – падіння престижу наукової діяльності чисельність учених у Національній академії наук скоротилася з 1991 року більш як утричі. Загалом же кількість науковців на тисячу зайнятого населення в нашій країні зараз уже вдвічі менша, ніж у країнах ЄС.

Проте у поточному році фінансування вітчизняної науки сягнуло свого історичного мінімуму – 0,2% ВВП. Це – кричущий і безпрецедентний факт, масштаб катастрофічності якого годі переоцінити. Він, по суті, перекреслює можливість позитивних перетворень, передумови для яких створив новий Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», що передбачає поступовий рух до 1,7% ВВП у 2020 році.

Цьогорічні державні видатки на діяльність НАН України – майже 2 млрд 54 млн грн – дорівнюють бюджетові одного не найбільшого і не найкращого європейського університету. Недофінансування становить щонайменше 20 %. А отже, коштів забракне навіть на забезпечення виплати заробітної плати працівникам та оплату комунальних послуг. У більшості установ НАН України вже запроваджено режим неповної зайнятості (3–4, а то й узагалі 2 робочі дні на тиждень). Про оновлення матеріально-технічної бази, без чого неможливо здійснювати дослідження на сучасному рівні, і не йдеться. За таких умов заходи з оптимізації мережі наукових установ і чисельності їх персоналу, що зараз реалізуються в НАН України, не дозволять належним чином поліпшити стан справ.

Видатки на науку, і особливо на фундаментальну науку, – не та стаття державного бюджету, на якій варто заощаджувати. Так, ми прагнемо того, щоб не було зламано сотні й тисячі людських доль і наукових кар'єр, але й того, щоб наша країна не втратила безцінних наукових надбань, забезпечувала власний інноваційний розвиток, безпеку й обороноздатність, а в майбутньому посіла гідне місце серед рівноправних. Без цього недосяжною видається реалізація євроінтеграційних прагнень України. Національна академія наук послідовно обстоює необхідність інтеграції української науки до Європейського дослідницького простору, вже впродовж тривалого часу робить конкретні кроки в цьому напрямі. Але, на відміну від нашої держави, у країнах Європейського Союзу науці приділяють належну увагу, а нормою її фінансування є 3 % ВВП.

На жаль, незважаючи на наші численні зусилля, продуктивного діалогу науки з державною владою немає. Всі звернення, заклики й акції наукової спільноти щоразу ігноруються та не дають бажаного ефекту. Не хотілося б вірити, що державна політика в науковій галузі спрямована на послідовне знищення останньої, однак фактично дії влади ведуть саме до цього. Вчених – національну інтелектуальну еліту – виштовхують за межу бідності та зі сфери професійної діяльності, а талановиту наукову молодь – за межі країни.

Ми добре усвідомлюємо, що Україна нині перебуває у надзвичайно важкому становищі – через економічну кризу, анексію Криму та події на Донбасі. Проте це не може слугувати виправданням відсутності справді державницького підходу, стратегічного мислення та планування. Якщо втратити науковий потенціал зараз, вповні відновити його в подальшому, навіть протягом десятиліть, буде вкрай складно, якщо взагалі можливо. На жаль, руйнівні процеси у вітчизняній науці вже почалися й набувають ознак незворотності.

Розвивати науку – справа честі, але й, без перебільшення, життєво важливе питання для України. Наполегливо просимо вас врахувати нашу позицію та невідкладно ухвалити виважені і відповідальні рішення.

З повагою та сподіваннями на розуміння, учасники сесії Загальних зборів Національної академії наук України. 14 квітня 2016 року. м. Київ.